

Наши шуми

БРОЈ 82. ЈУНИ, 2022

ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

Sequoiadendron giganteum
Џиновска секвоја
Фото Проф. др. Јане Ацевски

Myosotis sp. Билка "Не заборавај ме"
Фото проф. др. Јане Ацевски

национални
ШУМИ
во партнерство со природата

ДА ГО НАПРАВИМЕ ЗЕЛЕН НАШИОТ СВЕТ

Учениците од шумарската струка од Средното општинско земјоделско шумарско училиште “Ѓорче Петров” од Кавадарци започнаа низа активности околу пошумувањето на урбано зеленило, а исто така и во Наставно научната шума – Михајлово, каде што учениците заедно со нивните професори ја извршуваа теренската настава. Целта на оваа акција која што ќе продолжи и на есен, е да ги поттикнеме сите останати да ни се приклучат кон засадување на нови зелени површини секаде околу нас.

ОТПАДОТ- ЗАГАДУВАЧ ИЛИ РЕСУРС?

Учениците од шумарската струка од Средното општинско земјоделско шумарско училиште “Ѓорче Петров” од Кавадарци започнаа низа активности околу пошумувањето на урбано зеленило, а исто така и во Наставно научната шума – Михајлово, каде што учениците заедно со нивните професори ја извршуваа теренската настава. Целта на оваа акција која што ќе продолжи и на есен, е да ги поттикнеме сите останати да ни се приклучат кон засадување на нови зелени површини секаде околу нас.

ТЕРЕНСКИ АКТИВНОСТИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ЛОВНО СТОПАНСКИ ОСНОВИ

Во текот на 2022 година планирани се теренски и канцелариски работи поврзани со прибирање и обработка на податоци и изработка на 48 Посебни ловностопански основи. Со доаѓањето на пролетта, дивечот кој презимил после ловната сезона, може конечно да се одмори од предаторите и од временските непогодби. Затоа на почетокот на развивањето на вегетацијата е вистинското време да се погледне состојбата во ловиштата и да се видат резултатите од досегашната работа.

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО ЗА 2021 ГОДИНА

ЈП „Национални шуми“ користењето на шумите го врши плански согласно Посебните планови за стопанисување со шуми, на начин кој обезбедува трајно зачувување на нивната површина и зголемување на вредноста на шумите, постојано зголемување на нивниот прираст и принос како и зачувување и унапредување на нивните општокорисни функции кои се во насока на одржлив развој и унапредување на животната средина.

04 БЛИЦ

09 ЕДИТОРИЈАЛ

10 РЕДОВНИ АКТИВНОСТИ

12 АКЦИЈА

14 ЕКОЛОГИЈА

19 ПОШУМУВАЊЕ

24 ИЗВЕШТАЈ

21 ПРОГРАМА

22 ТЕРЕНСКИ АКТИВНОСТИ

Весник на ЈП за стопанисување со шуми Национални шуми

Издавач: ЈП Национални шуми • За издавачот: Валентин Груевски, директор

Главен и одговорен уредник: Фатима Шкријељ

Редакција: Фатима Шкријељ • Издавачки совет: Валентин Груевски,

d-r Berat Dehari, Гордана Серафимовска, м-р Гоце Николовски, м-р Маре Басова, Николчо Киров

Компјутерска подготовка: Графо Пром

ЈП Национални шуми, ул. Булевар Климент Охридски бр. 68 Скопје, Скопје-тел. 02/2581 080-факс 02/2581 824

maksumi@mkdsumi.com.mk • www.mkdsumi.com.mk

ВАЛЕНТИН ГРУЕВСКИ ИМЕНУВАН ЗА ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР НА ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

Валентин Груевски е роден 1974 година во Битола. Основно и средно образование завршил во Битола, а дипломира на Економскиот факултет во Прилеп, каде и магистрирал. На местото в.д. директор на ЈП Национални шуми, доаѓа од ЈП Пазари од Битола, каде работи 20 години. Работел и како професор во средното медицинско училиште во Битола, советник во советот на општината, а од 2017 година и претседател на советот. Оженет, татко на Дамјан, Горјан и Огнен. Од 13.04.2022 год. согласно Одлуката од Управниот одбор на јавното претпријатие бр.02-249/4, стапи на функцијата в.д. директор на ЈП за стопанисување со државните шуми Национални шуми п.о. -Скопје

ОДРЖАН РАБОТЕН СОСТАНОК

Во просториите на ЈП Национални шуми на 26.04.2022 г. се одржа работен состанок помеѓу ЈП Национални шуми и ЈП за стопанисување со пасишта, на која присуствуваа директорот Валентин Груевски, заменикот директор dr.Berat Dehari, директорот на ЈП за стопанисување со пасишта Nefrus Celiku и заменикот директор Виолета Илиевска со своите тимови. На состанокот кој беше инициран од ЈП Национални шуми се разговараше за решавање на проблемите околу пошумување на површините кои се водат како култура - пасиште. Од страна на двете институции беше постигната согласност за надминување на проблемите кои се провлекуваат со години наназад. Како прв чекор за надминување на актуелните проблеми, беше најавена иницијатива за потпишување Меморандум за соработка помеѓу двете институции. Директорот Валентин Груевски и заменикот директор dr.Berat Dehari изразија благодарност за укажаната поддршка за соработка од страна на ЈП за стопанисување со пасишта.

ОДБЕЛЕЖАН ДЕНОТ НА НАТУРА 2000

Денес, на 20.05.2022 година, во Туристичкиот инфо центар, Пониква, Заштитено Подрачје Осоговски Планини, е одбележан Европскиот ден на мрежата на Натура 2000. На настанот, меѓу останатите поздравно обраќање кон присутните имаше и пом.директор од ЈП Национални шуми м-р Маре Басова, која меѓу останатото истакна: Една од главните причини заради која дел од Осоговските Планини е прогласен за Заштитено Подрачје е пределската разновидност создадена со интеракцијата на луѓето и природата, која со текот на времето создала област со посебни карактеристики, со значајна еколошка, биолошка, културна и пределска вредност. Биолошката разновидност на Осоговските Планини претставува мешавина на хабитати и видови кои се карактеристични за различни региони од Европа. Според расположливите податоци, на Осоговските Планини се среќаваат околу 185 меѓународно значајни видови некои според

светската црвена листа на загрозени видови, некои според директивите на Европската Унија за птици и живеалишта, Бернската или Бонската конвенција., а 10 видови се „осоговски ендемити“ т.е. видови кои единствено живеат на Осоговските Планини. Дел од овие значајни видови може да послужат за идентификување и воспоставување на Натура 2000 подрачја, што е од огромно значење за ЈП “Национални шуми” како управувач со ЗП Осоговски Планини, а од друга страна ќе биде важно за исполнување на дел од условите за интеграција на Република Северна Македонија во Европската Унија. Воспоставувањето на Натура 2000 подрачја ќе има огромно влијание во развојот на ЗП Осоговски Планини, бидејќи отвара нови можности, овозможува развој и мултифункционалност на различните екосистеми, делува стимулативно на екотуризмот, ќе помогне во промоција на руралниот туризам, а ќе подржува и заштита на видовите и живеалиштата

ОДБЕЛЕЖАН ДЕНОТ НА ПОЖАРНИКАРИТЕ НА РСМ

БЛИЦ 04

По повод Денот на пожарникарите на Република Северна Македонија, на 20-ти мај, Територијалната противпожарна единица од Кавадарци, заедно со градоначалникот на општина Кавадарци Митко Јанчев, свечано го одбележаа денот со организирана парада составена од службени моторни возила за гаснење на пожар. Парадата започна во 12.00 часот и беше составена од десет моторни возила, специјализирани за противпожарна заштита.

На покана од градоначалникот на општина Кавадарци и ТППЕ Кавадарци, од ЈП Национални шуми на свеченоста во просториите на Противпожарниот дом во Кавадарци и на парадата присуствуваше пом.дир. на Секторот на заштита на шумите, надзор и внатрешна контрола Николчо Киров, како и вработени од шумочуварската служба од подружница Кавадарци, кои се обучени за гаснење на шумски пожари. Вработените од шумочуварската служба земаа учество во Парадата со специјализирани возила за таа цел, кои се во сопственост на подружницата Бор Кавадарци.

На 26.05.2022 на повеќе локации во место викано Борула, Прилепско, поточно во ШСЕ Дервен-Никодин, оддели 52, 53, 54 и 55 е спроведена координирана акција на ЈП Национални шуми преку Одделението за внатрешна контрола со поддршка на СВР Битола-ОВР Прилеп - НККР, Одделот за криминалистичка полиција и Одделот за специјални полициски операции.

На лице место, пронајдени и одземени се шест патнички моторни возила, натоварени со дрва. Одземени се и шест моторни пили, 15 коњи и дрвна маса во количина од околу 45 метри кубни, кои се предадени на шумочуварската служба при ЈП "Национални шуми".

По документирање на службениот материјал ќе биде поднесена кривична пријава до ОЈО Прилеп, согласно член 226 "Пустошење на шуми" од Кривичниот законик на РСМ.

ОДРЖАНА РАБОТИЛНИЦА ЗА СОСТОЈБАТА НА ШУМАТА ЗАФАТЕНА ОД ШУМСКИТЕ ПОЖАРИ

На 26.05.2022г. во Делчево беше одржана работилница на која преку експертски излагања, беше презентиран Извештајот за состојбата на шумата која беше зафатена со големите шумски пожари минатата година во малешевско-пијанечкиот регион. Документ кој е значаен и треба да помогне во идните мерки за обнова на шумата.

Согласно податоците со кои располагаат засегнатите шумски стопанства во регионот, во периодот од 02-10.08.2021г. беше опожарена огромна површина под шума и беше причинета голема штета на шумскиот фонд. Секако на терен во опожарените површини, состојбата е страшна и жална. Она со што се гордееше овој регион, со огромните пространства под борови култури, сега е претворено во пустелија. Штетите се мерат преку бројки, но тие не се мерливи, затоа што кога гори шумата, не станува збор само за уништување на дрвната маса, туку и на околу 5000 основни функции на шумата. На одржаната презентација присуствуваа претставници од подружниците од регионот. Презентираниот извештај и препораките за идните активности, се доста значајни, затоа што како генерација, имаме обврска да оставиме за идните генерации, шумско богатство чие значење е непроценливо.

Проектот „Зелена Сончева“ чии креатори се Гордана и Ханес, граѓански активисти, денеска официјално ја доби поддршката, со потпишувањето на меморандум за соработка помеѓу Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство од страна на министерот Љупчо Николовски и ЈП Национални шуми, претставувано од директорот Валентин Груевски и „Мен енд Маунтен“.

Овој меморандум за соработка има за цел поттикнување на зачувувањето на животната средина преку унапредување на шумскиот фонд на територијата на Република С. Македонија, со силна заложба за зајакнување на граѓанскиот активизам и подигање на свеста на граѓаните околу важноста на шумите и нивната улога во синџирот на природните процеси, климатските промени, чистата животна средина и обезбедување на чист воздух, придобивки кои се заеднички приоритет на човештвото.

ГОСТУВАЊЕ НА ДИРЕКТОРОТ НА ЈП ВО УТРИНСКАТА ПРОГРАМА "ЈА САКАМ МАКЕДОНИЈА"

На ден 07.06.2022 година на Сител ТВ во утринската програма "Ја сакам Македонија", гостуваше Генералниот директор на ЈП Национални шуми Валентин Груевски, на покана на уредникот на утринската програма. Во интервјуто беа обработени актуелни теми од работењето на ЈП, односно најактуелната тема, дали ќе има доволно огревно дрво за граѓаните и по која цена. Меѓу останатото беше ставен и акцент на интересот од објавениот јавен повик за купување на огревно дрво преку складовите на Национални шуми, начинот на купување и заинтересираноста на граѓаните за снабдување со огревно дрво за претстојната грејна сезона, како и колкава количина може ЈП да испорача на пазарот согласно потребите.

Директорот одговори и на прашањето каква е состојбата со шумите кои беа зафатени со големите шумски пожари минатата година во Малешевско-Пијанечкиот регион, како и што

ВОНРЕДНИ АКТИВНОСТИ ВО ДЕЛ ОД ПОДРУЖНИЦИТЕ

Во подружницата Бор во Кавадарци беше извршена сеча на црнборови стебла во шумски култури во ШСЕ Витачево, оддел 46, со сопствени работници.

Во оваа ШСЕ не е предвидена сеча согласно годишниот план, меѓутоа, сечата се изврши по увид и направен записник од страна на инспектор за шумарство, а причината е тоа што црнборовите стебла во шумско стопанската единица се заразени од поткорници.

Поткорниците кои се појавуваат претежно во црн борови насади физиолошки го слабеат здравото стебло, а се шират и на блиските стебла. Поткорниците предизвикуваат различни оштетувања, кои можат да ја зафатат целокупната внатрешност на дрвната маса и тогаш таа ги губи техничките својства и има мала употребна вредност. Единствен начин за

сузбивање на овие штетни инсекти е физичко уништување, односно расчитување на површините кои се зафатени.

Продажбата на трупци, обло и ситно техничко дрво од црн бор од овие зафатени површини, се врши согласно склучени купопродажни договори на шумско камионски пат, според важечкиот Ценовник на цени на главни шумски производи на ЈП Национални шуми.

Во ШСЕ Жеден Матка со која стопанисува ПШС Караџица-Скопје, м.в. Чашка, во близина на село Кучково, се изврши чистење на опожарена дрвна маса, односно опожарени борови култури од шумски пожари кои се случиле во 2017/2018 година.

Опожарената дрвна маса утоварена на камиони со грајфер се носеше до заинтересираното правно лице согласно склучениот купопродажен договор.

НЕЈЗИНОТО ВИСОЧЕСТВО ПЧЕЛА

Пчелата е прогласена за најважното суштество на Планетата Земја! Така заклучи Институтот Earthwatch на последниот состанок на Кралското географско друштво од Лондон. За жал, иако е така констатирано, според мислењето на експертите и научниците за дивниот свет, пчелите се приклучија на долгата листа на загрозени видови на Планетата Земја. Неодамнешните студии покажуваат драматичен пад на бројот на пчелите, од кои речиси 90 проценти од пчелите исчезнале само во последните неколку години. Неконтролираната употреба на пестициди, уништувањето на шумите и недостатокот на цвеќе се главните причини за нивното исчезнување. Пчелите се прогласени за најважните суштества на Земјата затоа што 70 % од светско земјоделство зависи исклучително од нив. Без напорна работа и труд кои пчелите ги вложуваат во опрашување, растенијата не би можеле да се размножуваат и фауната би исчезнала за многу кратко време. Изјавата на Алберт Ајнштајн за пчелите никогаш не била поточна. „Доколку пчелите исчезнат, на луѓето би им останале уште 4 години живот“, рекол познатиот физичар.

Бидејќи важноста на пчелите е од клучно значење за екосистемите на нашата планета, ние навистина треба да бидеме што е можно повнимателни по ова прашање. И ние треба да дејствуваме брзо додека сèуште постојат некои решенија.

Федералниот институт за технологија во Швајцарија изнесе теорија која ги обвинува брановите што ги емитуваат мобилните телефони, дека имаат способност да ги дезориентираат пчелите, така да тие поради брановите се губат, а тоа директно им го загрозува животот.

Истражувачот и биолог Даниел Фавр, во соработка со други свои колеги истражувачи, спровел 83 експерименти кои покажуваат дека во присуство на овие бранови пчелите произведуваат 10 пати посилен звук од вообичаеното, што е сигнал до другите пчели дека се во опасност и дека мора да ја напуштат кошницата.

Меѓу останатото, несомнено главната причина за исчезнувањето на пчелите се припишува на третирањето на посевите со пестициди. Како пример за оваа практика се наведува Колумбија, бидејќи со текот на годините дури 34% од пчелите умреле од труење со агротоксини.

Секако дека има решенија, но работата е што тие се доста тешки за имплементација, бидејќи негативните практики на производство и земјоделство се прилично длабоко навлезени во свеста на луѓето.

Во последно време, луѓето почнуваат да ја сфаќаат важноста на пчелите и многу групи за заштита на животните се трудат да го зачуваат овој вид. Многу познати личности исто така се приклучија кон каузата за заштита на пчели. Можеби најубав пример за тоа е актерот Морган Фримен, кој неодамна го трансформираше својот огромен имот од 124 хектари во Мисисипи, во засолниште за пчели, со цел да се заштити видот.

РЕДОВНИ АКТИВНОСТИ НА ПОДРУЖНИЦИТЕ

Согласно планираните активности за првиот квартал во Програмата за работа за 2022 година во подружницата Преспа дрво во Ресен е отпочнато со извршување на производството на огревно дрво во фазите сеча и дотур. Огревно дрво од даб е посечено и дотурено со сопствени работници, соодветно наметрено и се наоѓа во шумските складови во шумско стопанските единици со кои стопанисува подружницата Преспа дрво. Согласно планираните динамики за производство во Програмата за работа за 2022 година и во подружницата во Куманово е отпочнато со активности. Во ШСЕ Пелинце Дренак Пчиња, во оддел 102, место викано Забел, се вршеше прореда во црн борова шума со сопствени работници, согласно планираното годишно производство. Продажбата на огревно борово дрво е за обезбедување на сопствени потреби на месното население кое гравитира во границите на шумско стопанската единица согласно нивните барања. Согласно планираните активности во вториот квартал од Програмата за работа за 2022

година во подружница Плачковица во Радовиш, интензивно се работеше во процесот на производство, како на огревно, така и на техничко дрво.

Огревното и техничкото дрво е посечено и дотурено, дел со сопствени работници, а дел со надворешни извршители. Дрвото е соодветно наметрено и се наоѓа во шумските складови, во шумско стопанските единици со кои стопанисува ПШС Плачковица - Радовиш.

Со извршување на планираните активности за производство беше отпочнато и во ПШС Бабуна од Велес. Во ШСЕ Тополка-Карабуњиште, оддел 20/6, се извршуваше тековна сеча, со сопствени работници, согласно планираното годишно производство на огревно дабово дрво.

Во подружница Шар во Гостивар, согласно планираните динамики во Програмата за работа за 2022 година во ШСЕ Стража - Лаковица, во оддел 55, со сопствени работници се изврши прореда во едновозрасна високостеблена буково - дабова шума. Со одгледната мерка прореда, во шумскиот насад се врши отстранување на сувите, заболени, криви, оштетени и не доволно развиени стебла, со цел за подобро развивање на поквалитетните стебла.

Продажбата на дрвните сортименти ќе се врши врз основа на Правилникот за продажба на главни шумски производи на ЈП Национални шуми, во кој се одредува

продажбата и примената на Ценовникот со цени на главните шумски производи и се пропишува начинот на продажба на дрвни сортименти, склучувањето на купопродажните договори, наплатата, следење на реализацијата на договорите и нивно извршување.

Во секоја ШСЕ по потреба се пробива шумски пат во зависност од Годишниот план на подружницата, а во согласност со десет годишната важност на истата.

Според предвидената планска динамика во Програмата за работа за тековната година, во подружницата Стогово од Дебар, во ШСЕ Јама Мелничани, во оддел 45/6 се работеше на пробивање на шумско камионски пат со сопствена механизација.

На прочистување на шумско камионски пат со сопствена механизација во должина од 7-8км се работеше и во подружницата Плачковица од Винаца, во ШСЕ Голак Обозна, во одделите 72а и 82а. Долж шумскиот пат се појави неопходна потреба од санирање и затоа се изврши прочистување на патниот правец, на кој како резултат на обилни, поројни дождови и одрони имаше значително уништување и затоа беше потребно да се интервенира, на некои места и повеќе пати во текот на една календарска година. Целта е да се оспособат

шумските патишта за нормално функционирање на теренските и товарни возила за превоз на дрвни сортименти од шумско стопанската единица.

На пробивање на шумски пат, реконструкција и прочистување на веќе постоечките шумски патишта, се со цел непречено извршување на планираните активности за овој квартален период од годината, се работеше и во подружницата Плачковица од Радовиш. Паралелно со овие активности, во ШСЕ Смиланска Лева река, во одделите 21 и 22 б се извршуваа тековни активности во трите производни фази сеча, дотур и превоз, како на огревно, така и на техничко дрво согласно планираното годишно производство.

Шумските патишта се патишта во кои се вклучени и другите патни инфраструктури кои се долж нивните правци и првенствено се наменети за одгледување и користење на шумите. Планираните и изградени патишта во шума се согласно ППСШ, наменети се за превоз на шумски производи и ги користат субјектите кои стопанисуваат со шумите. Во текот на календарската година во секоја подружница, се врши пробивање, реконструкција и прочистување на веќе постоечките шумски патишта, каде во зависност од временските услови (обилни и поројни дождови) се интервенира повеќе пати во годината во ист правец.

ДА ГО НАПРАВИМЕ ЗЕЛЕН НАШИОТ СВЕТ

Учениците од шумарската струка од Средното општинско земјоделско шумарско училиште “Горче Петров” од Кавадарци започнаа низа активности околу пошумувањето на урбано зеленило, а исто така и во Наставно научната шума – Михајлово, каде што учениците заедно со нивните професори ја извршуваа теренската настава. Целта на оваа акција која што ќе продолжи и на есен, е да ги поттикнеме сите останати да ни се приклучат кон засадување на нови зелени површини секаде околу нас. Уште од самиот старт на учебната година на 07.09.2021 година, учениците заедно со нивните ментори беа на теренска настава во наставно научната шума – Михајлово, каде што вршеа дознака на стеблата за сеча или како што ние шумарите сакаме да кажеме, “вршеа маркирање”. Исто така учениците извршија и испорака на техничка дрвна маса која што беше посечена минатата пролет.

На ден 27.10.2021 година учениците од профилите Техничар за шумарство и пејзажна архитектура и Фармацевтско лабораториски техничар беа на Теренска настава во Наставно научната шума – Михајлово каде што шумарите научија за фазите на користењето на шумите (сеча, дотур, превоз), а додека фармацевтите со помош на шумарите собраа млади шишарки за изработка на боров сируп кој се користи во домашната медицина.

Со активностите се продолжи со подобрување на временските услови со пролетното пошумување во месец март во градската средина, каде што на повеќе локации беа посадени црн борови садници од контејнерско производство, донација од ЈП “Национални шуми” - Подружница “Шумарство” – Свети Николе.

1. Булевар Коцо Рацин – засадени се 71 садници
2. Улица Калница – засадени се 56 садници
3. Двор на згради Силекс – засадени се 20 садници
4. Двор на згради Бел Камен – засадени се 35 садници

Секако дека оваа бројка не е многу голема, но за градското подрачје е доволна. Нашето мото е “и 10 дрвја да посадиш, а потоа истите и да се прифатат”.

На 17.03.2022 година во местото викано Глишиќки Рид беа посадени околу 500 садници (црн бор и багрем). Носител на акцијата е нашето училиште, а истата беше поддржана од Секторот за одгледување, подигање, екологија и лов при ЈП „Национални шуми“ - Скопје, шумочувари од Подружница „Бор“-Кавадарци, Инспекторатот за шумарство и ловство, активисти од невладината организација и од „Мој општинар“ од локалната самоуправа.

На 19.04.2022 година ученици и професори од средното училиште "Curt Nicolin Gymnasiet" од градот Финспанг од Шведска, беа во посета на нашето училиште. Во текот на нивното присуство од неколку дена, ние како добри домаќини им приредивме многу заеднички активности. Учениците ги посетија нашите оранжерии, расадници, стакленици и учествуваа во садење на едногодишни цвеќиња во училишниот двор. Исто така учествуваа и во сеидба на семе од чепрес во контејнери каде што потоа беа ставени на место за понатамошно одгледување на садниците.

На 21.04.2022 година гостите од Шведска заедно со нашите ученици, заеднички посадија неколку садници од смрча, кои ќе бидат симбол на идното пријателство помеѓу двете училишта. Поради лошите временски услови акцијата беше прекината и заедничкото дружење продолжи во нашиот мини хотел кој се наоѓа во рамките на Наставно научната шума – Михајлово.

НАШИ ШУМИ

Кога временските услови се подобрија повторно се продолжи со активности во Наставно научната шума – Михајлово. На ден 29.04.2022 година учениците посадија 120 садници смрча во буковиот појас и 240 садници црн и бел бор во дабовиот појас. Целта на ова пошумување е да се направат мешани шуми, каде што доминира буката како дрвен вид. Од тие причини се засадија дрвни видови кои се сенкоподносливи или смрча, а во дабот засадивме црн и бел бор, бидејќи веќе на истата површина и ги има од природно потекло. Со ова пошумување се заврши со пролетната сеидба бидејќи вегетацијата веќе почнува од месец мај.

На 10.05.2022 година имавме повторно посета од меѓународната соработка ЕРАСМУС+, со училиштето Curt Nicolin Gymnasiet - Finspång, Sweden, кога во посета ни пристигна друга група на ученици и наставници. Се изведуваше практично-показна настава во училишниот двор. Им покажавме на гостите како се сее семе од Аризонски чепрес во контејнери, кои во иднина би се користеле за пошумување.

Оваа пролет учениците од шумарската струка, во склоп на практичната настава, посејаја 30 кутии контејнерско прозводство, 1800 садници од дрвниот вид чепрес. 80% од посеаниот материја е изникнат, што значи дека учениците успешно си ја завршиле практичната задача.

Во вештачката трушница ставени се шишарки од приморски бор од каде треба да произлезе семе, за есенска сеидба.

Сите заслужуваме да живееме во здрава животна средина

Дипл.шум.инж. Горан Сакалиев
Професор по стручни предмети од шумарска струка во СОЗШУ Горче Петров - Кавадарци

ОТПАДОТ- ЗАГАДУВАЧ ИЛИ РЕСУРС?

Дали нашата земја може да стане чиста како повеќето земји во Европа? Дали на отпадот може да се оствари заработка? Има ли отпадот вредност, може ли со негово правилно управување да се дојде не само до помало загадување, туку и до заработка? Дали целокупниот отпад треба да заврши на депониите, или тој може да биде претворен во профит, а животната средина - спасена од сериозен загадувач?

Како да се оствари тоа го посочија експертите на Националната конвенција (НКЕУ-МК) на онлајн дебатата организирана од страна на Европското движење (ЕМ-МК) на 10 декември минатата година на тема „Отпадот - загадувач или ресурс? Како да се подобри имплементацијата на Законот за управување со отпад во Република Северна Македонија? На дебатата беше посочено дека доколку сите ние како граѓани дадеме свој придонес и сите надлежни институции целосно и координирано соработуваат меѓу себе, целите на новиот десетгодишен национален план за управување со отпадот ќе бидат постигнати, со тоа што направените позитивни промени денес, ќе значат зачувување на животната средина во која ќе живееме во иднина.

На дебатата, исто така, беше посочено дека правилното управување со отпадот е дел од обврските што нашата држава треба да ги исполни преку Поглавјето 27 за животна средина како предуслов да стане полноправна членка на ЕУ. Но, според анализите, во земјава реалноста покажува дека справувањето со отпадот се сведува на

негово собирање и депонирање, со незначителна застапеност на превенција и селектирање што претставува предуслов за неговото искористување како ресурс. Иако државата бележи напредок во транспонирањето на ЕУ легислативата во националното законодавство, реалноста сигнализира дека сме многу далеку од имплементацијата и од стандардите на Европската Унија, каде само 25 отсто од отпадот може да биде депониран, а другиот дел треба да биде преработен.

На дебатата беа усвоени препораки кои се однесуваат на темата „Отпадот – загадувач или ресурс? Како до поголема имплементација на новиот закон за управување со отпад?“.

Препораките се усвоени со консензус на сите членови на работната група и се надеваме дека релевантните институции ќе ги имаат во предвид при идните реформи во оваа област. Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) треба да да иницира постапка и да развие методологија за задолжително мапирање на поголемите дивни депонии која треба да се спроведе од општините и Јавните комунални претпријатија (ЈКП).

Општините заедно со ЈКП треба да ги зголемат контролите со цел откривање на сторителите кои депонираат отпад на дивни депонии и да примени мерки за нивно соодветно санкционирање. Дополнително, се препорачува Општините заедно со ЈКП да вршат редовно расчистување на дивните депонии, а за да се постигне одвикнување на граѓаните истото место да добие друга намена (да се постават објекти за рекреација, клупи, зелени-ло, играчки за деца) доколку теренот го дозволува тоа.

Се препорачува МЖСПП да воведат минимум стандарди за постојните депонии што се користат од страна на општините и да воспостави систем на известување за депонираниот отпад. Стандардите да не се однесуваат само на оградување на депонијата, туку и на поставување на вага за мерење и соодветен систем на евиденција.

ПРЕПОРАКА 1

Во очекување да се изградат и да започнат со функционирање Регионалните центри за управување со отпад, МЖСПП да иницира креирање на механизми за регуларна комуникација со општините и Јавните комунални претпријатија (ЈКП) за проток на информации поврзани со новите пристапи за справувањето со отпадот, а со цел да јакне свеста (и знаењето) кај овие исклучително значајни актери за соодветна имплементацијата на легислативата.

ПРЕПОРАКА 2

МЖСПП да иницира постапка и да развие методологија за задолжително мапирање на поголемите диви депонии која треба да се спроведе од општините и Јавните комунални претпријатија (ЈКП).

ПРЕПОРАКА 3

Општините заедно со ЈКП да ги зголемат контролите со цел откривање на сторителите кои депонираат отпад на диви депонии и да примени мерки за нивно соодветно санкционирање. Дополнително, се препорачува Општините заедно со ЈКП да вршат редовно расчистување на дивите депонии, а за да се постигне одвивување на граѓаните истото место да добие друга намена (да се постават објекти за рекреација, клупи, зеленило, играчки за деца) доколку теренот го дозволува тоа.

ПРЕПОРАКА 4

Се препорачува МЖСПП да воведо минимум стандарди за постојните депонии што се користат од страна на општините и да воспостави систем на известување за депонираниот отпад. Стандардите да не се однесуваат само на оградување на депонијата, туку и на поставување на вага за мерење и соодветен систем на евиденција.

ПРЕПОРАКА 5

Државниот инспекторат за животна средина (ДИЖС) да направи контрола над сите депонии за да се утврди дали се исполнети стандардите. Ова е особено важно за утврдување на целите што треба да се постигнат во однос на намалување на создавањето на отпадот и утврдување на мерките за негово намалување.

ПРЕПОРАКА 6

МЖСПП и Управата за животна средина (УЖС) ургентно да ја спроведат процедурата за обезбедување на дозволи за постапување со отпад на Јавните комунални претпријатија. Исто така, МЖСПП јавно да ги објави сите дозволи за постапување со отпад кои ги поседуваат ЈКП.

ПРЕПОРАКА 7

Според правилото секој загадувач плаќа, МЖСПП да го обврзе секој правен субјект два пати во годината да достави информација (на специјално подготвен онлајн образец) за количината и видот на отпадот кој тие го создаваат.

ПРЕПОРАКА 8

За остварување на целите на Националниот план за справување со отпад, односно за прогресивно намалување на биоразградливиот (органски), Општините (преку ЈКП или други заинтересирани чинители - граѓански здруженија) да афирмираат и подржат иницијативи за отворање на компостари. За поголема ефективност на оваа цел неопходно е да се поттикне соработката со локалните ресторани, маркети и зелени пазари за селекција на био- разградлив отпад и натамошно компостирање.

ПРЕПОРАКА 9

Се препорачува МЖСПП во соработка со националните медиуми да започне јавна кампања за подигнување на свеста дека секој граѓанин, претпријатие, училиште и други организирани форми учествуваат во управувањето со отпадот и заеднички ја креираат економската гранка – циркуларна економија од која имаат бенифит сите.

ПРЕПОРАКА 10

Во рамките на постечката финасиска рамка за финасирање на проекти за заштита на животната средина од страна на МЖСПП да се даде приоритет на цели со кои ќе се подржат локални иницијативи (проекти) за управување со отпадот.

ПРЕПОРАКА 11

Паралелно со планираното воспоставување на регионалното управување со отпадот им се препорачува на општините да започнат со воведување на примарна селекција на отпадот (стакло, хартија, пластика, органски отпад), што би се остварило со поставување на уште една канта каде ќе се селектира тврда фракција односно отпад од пакување (стакло, хартија и пластика) и поставување на уште една канта за органски отпад.

ПРЕПОРАКА 12

МЖСПП во соработка со Регулаторната комисија за енергетика и водени услуги да спроведат пилот проект во неколку општини со цел да се изгради модел на проценка на висината на надоместот за справување со отпад по домаќинство (правно лице) и кои мерки се неопходни за да се реализира принципот „загадувачот плаќа повеќе“, односно да се утврди начинот на плаќање според количината на создадениот отпад. Исто така, да се предложат конкретни форми на управување со отпадот (селекција, складирање, испорачување) и можноста да се воведат финансиски олеснувања за домаќинствата кои уредно го селектираат отпадот. На пример: намалување на месечниот надомест за смет за 10-20% доколку семејството собере одредена количина на отпад од пластика, стакло и хартија и преку колективен постапувач или ЈКП ги предаде соодветно.

ПРЕПОРАКА 13

Државниот инспекторат за животна средина итно да го реши проблемот со недостатокот на инспектори кои ќе вршат редовни контроли на сите локации каде најчесто локалното население непрописно одложува отпад.

ПРЕПОРАКА 14

Заради спречување на корупцијата во управувањето со отпадот сите постапки за јавни набавки да се спроведуваат транспарентно и отчетно пред граѓаните.

ТРИМЕСЕЧЕН ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО НА ЈП“НАЦИОНАЛНИ ШУМИ” ЗА ПЕРИОД 01–03М. 2022ГОД.

Согласно член 5, став 3 од Законот за јавни претпријатија, според кој Директорот е должен секои три месеци да доставува Извештај за работењето, се изработуваат Тримесечни финансиски извештаи за работењето на јавното претпријатие. Овие извештаи со Мислење од Надзорниот одбор за контрола на материјално-финансиското работење на претпријатието и Одлука од Управен одбор се доставуваат до Владата на РМ, преку системот e-vlada. Владата на седница на Генерален колегиум на државни секретари, седница на Комисија за економски систем и тековна економска политика и седница на Владата на РСМ ги разгледува финансиските извештаи како материјал од информативен карактер. По разгледување на Тримесечниот финансиски извештај од страна на Владата, јавното претпријатие има обврска да го објави на официјалната web страна: mkdsumi.com.mk Во првиот квартал од 2022 год. ЈП“Национални шуми” оствари вкупни приходи во износ 83.747.646 ден., вкупни расходи (без залихи) во износ од 246.675.282 ден. и негативен финансиски резултат од работењето во износ од 162.927.636 ден. Остварените приходи во првиот квартал од 2022 година (83.747.646ден.) во однос на

планските проекции (252.967.693 ден.) се остварени со 33,11%, а во споредба со истиот период минатата година, кога биле остварени (64.844.760 ден.) се поголеми за 29%, (за 18.902.886ден). Во рамките на остварените приходи во овој квартал, во споредба со минатогодишниот, зголемени се приходите од огревно дрво за 47% или за 12.377.199 и останатите приходи за 75% или за 16.390.234 ден. Остварените расходи за овој период во однос на планот се остварени со 72,43%, а бележат зголемување во однос на минатогодишниот квартал за 7% или во износ од 15.706.826ден. Во овој квартал претпријатието оствари негативен финансиски резултат во износ од 162.927.636 денари, но со вклучување на вредноста на залихите, финансискиот резултат пак е негативен, но во износ од 159.845.247 ден. Остварената загуба во првиот квартал од годината е нормална за ова јавно претпријатие на самофинансирање и со сезонски карактер на работење, бидејќи првото полугодие од годината е период на вложувања во производниот процес, додека финансиските ефекти се очекуваат во втората половина од годината.

ПРОЛЕТНО ПОШУМУВАЊЕ

На 23 март 2022 година во место викано Богословец, на кое минатата година во август имаше пожар, во заедничка акција на пошумување, од страна на вработените од ПШС Шумарство-Свети Николе, заедно со вработени од Прокредит Банка, беа засадени 3000 садници црн бор, донација на Прокредит банка, кои се од расадникот на подружницата во Свети Николе.

Местото викано Богословец е избрано за пошумување токму заради опожарената површина и согласно Решението од инспектор. Инаку, освен оваа причина пошумувањето е активност на засадување дрвја, на места каде што растеле дрвја, а кои поради различни околности, сеча, пожари, болести или некоја друга причина исчезнале. На 5 април 2022 година извршено е заедничко пошумување на вработените од рудникот Саса и ЈП Национални шуми. Постојаната грижа за екологијата и заштитата на животната средина, вработените во рудникот „Саса,, заедно со вработените од ЈП „Национални шуми,, ПШС „Голлак-Делчево, преку заедничкото пошумување ја покажаа и

на дело. На локалитетот непосредно до рудникот „Саса,, со заедничка акција, на површина од околу 2,0 ха засадија над 5.000 садници од багрем, бел бор и јавор. Во изминатиот период успешно беа спроведени пошумувања, оззеленување и рекултивација на старите јаловишта од рудникот. Вакви и слични заеднички акции ќе продолжат и во иднина, се со цел за поздрава животна средина. Денес, пошумувањето е сè поважна операција за опстанок на многу живи суштества, вклучувајќи го и човекот.

На 14 април под мотото „ Пошумуваме заедно,, вработените од NLB банка Скопје, заедно со ЈП Национални шуми ПШС

ПОШУМУВАЊЕ

Малешево-Берово и Општина Берово, реализираа голема волонтерска акција за пошумување во малешевскиот регион, кој беше еден од најпогодените во големите шумски пожари минатото лето.

Како општествено одговорна банка, со оваа акција во која се донирани 3.700 садници од црн бор и јасен, карактеристични за ова поднебје, со овој значаен придонес се влијае во обновувањето на шумскиот фонд и зазеленување на овој живописен предел од нашата земја.

Акцијата беше прифатена со голем ентузијазам од вработените во банката, кои во

дружење со вработените од подружницата Малешево и општина Берово, дадоа личен придонес за враќањето на зеленилото и сјајот на Малешевската, како непроценливо природно богатство на нашата земја.

Континуираната грижа за обнова на шумата продолжи и на 29.04.2022год. кога учениците од СОЗШУ Ѓорче Петров од Кавадарци, за време на пролетното пошумување, извршија пошумување во Наставно-научната шума на училиштето во Михајлово. Учениците посадија 120 броја на две годишни садници од смрча од контејнерско производство во насад каде доминира буката, како и 240 садници од црн и бел бор во дабов појас, каде претходно е направена чиста сеча.

Целта на таквото пошумување е да се направат мешани насади, со тоа што наесен се планира продолжување на пошумувањето со истите дрвни видови.

На тој начин преку индиректна конверзија од некавалитетен и нискостеблен дабов појас, се добие високостеблен со внесување на веќе природните црн и бел бор.

РЕОНСКО ЧУВАЊЕ НА ШУМИТЕ ОД БЕСПРАВНИ СЕЧИ

Шумочуварската служба во состав на ЈП Национални шуми е задолжена за чување на шумите од неправни сечи, шумски пожари, растителни болести, шумски штетници и други непогоди. Во рамките на своите ингеренции вршат преглед на местото каде е извршено неправното дејствие во шумочуварскиот реон.

На 16 април.2022 година во атарот на село Осој, на м.в. Стрелиште во ШСЕ Дреново, оддел 20, од страна на реонските шумочувари од ПШС Лопушник-Кичево, затекната е неправно посечена дрвна маса, нежигосана и без испратница во количина од 7м3. Дрвата се одземени и однесени во складот на подружница Лопушник.

На 27 април 2022 година во ШСЕ Дреново, во атарот на Крушино, оддел 8, како и во атарот на село Осој м.в.Стрелиште оддел 20, во атар на с.Кнежино, м.в. Дрмници, оддел 13, од страна на шумочуварската служба затекната е неправно посечена дрвна маса од даб, нежигосана и без испратници. Дрвната маса е одземена и пренесена во складот на подружницата Лопушник.

На територијата со која стопанисува ПШСБигла од Демир Хисар на 18.04.2022год. при контрола на шумочуварската служба на

НАШИ ШУМИ

регионалниот пат Демир Хисар- Битола, е затекнато моторно возило "Комби" со кое се превезувало дабово огревно дрво. При интервенција на шумочуварската служба на ПШС.Бигла-Демир Хисар и асистенција од СВР-Битола истото возило било запрено. По извршената контрола е утврдено дека дрвната маса била нежигосана и без испратница. Поради непоседување соодветна документација за превоз на огревно дрво, возилото било одземено и предадено на полициската станица во Битола за понатамошна постапка.

При редовна контрола на 21.04.2022 год. во атарот на с. Слепче од страна на шумочуварската служба на ПШС. Бигла Демир Хисар на место викано "Пат за Добромирово" било затекнато товарно моторно возило марка "Давео" во кое се превезувало зелено дабово огревно дрво.

При извршениот увид е утврдено дека дрвната маса не била жигосана и е без испратница. Со асистенција на вработени од полициската станица од Демир Хисар, поради не поседување на соодветна документација за огреветото дрво, возилото било одземено, како и дрвната маса која е донесена во складот на ПШС Бигла Демир Хисар.

ТЕРЕНСКИ АКТИВНОСТИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ЛОВНО СТОПАНСКИ ОСНОВИ

Согласно договорот и предвидената динамика, во втората половина од месец март, вработените во Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање, извршуваа теренски активности, односно прибираа податоци од терен потребни за изработка на Посебни ловно стопански основи, (реонирање, бонитирање, регистрирање на постоечки ЛТО и општа уреденост на ловиштата, утврдување на граници, структура на површините, пристапност и сообраќајни врски, природни услови, утврдување на пролетна бројна состојба на дивечот и сл.). Посебните ловно стопански основи се плански документи во кои се даваат насоки за стопанисување со ловиштата на одржлив и еколошки принцип. Во текот на 2022 година планирани се теренски и канцелариски работи поврзани со

прибирање и обработка на податоци и изработка на 48 Посебни ловно стопански основи. Со доаѓањето на пролетта, дивечот кој презимил после ловната сезона, може конечно да се одмори од предаторите и од временските непогодби. Затоа на почетокот на развивањето на вегетацијата е вистинското време да се погледне состојбата во ловиштата и да се видат резултатите од досегашната работа. Теренските активности ги изврши стручен тим од секторот со логистичка поддршка од подружниците во Струмица, Крива Паланка, Кочани и Тетово и во

соработка со концесионерите на ловиштата. Со активностите беа опфатени следниве ловишта:

Во Струмичко ловно стопанско подрачје – реон Струмица:

Ловиште: бр.7 „Тркања“

бр.8 „Василево“

бр.9 „Босилово“

бр.10 „Ново Село“

Криворечко ловно стопанско подрачје – реон Крива Паланка

Ловиште: бр.6 „Градец“

бр.7 „Петралица“

бр.8 „Отошница“

Брегалничко ловно стопанско подрачје – реон Пробиштип

Ловиште: бр.2 „Добрево“

бр.3 „Дренок“
бр.4 „Гајранци“
Брегалничко ловно стопанско подрачје – реон
Кочани
Ловиште: бр.5 „Бања“
бр.6 „Подлог“
Во Тетовско ловно стопанско подрачје – реон
Тетово:
бр.2 Седларево
бр.4 Врапчиште

бр.6 Милетино
бр.7 Жеровјане
бр.8 Групчин
бр.9 Требош
бр.10 Јанчиште
бр.11 Орашје.
Извршените теренски активности се
извршени заедно со стопанисувачите на
дивечот односно концесионерите.

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО ЗА 2021 ГОДИНА

- **Остварено производство**
 ЈП „Национални шуми“ користењето на шумите го врши плански согласно Посебните планови за стопанисување со шуми, на начин кој обезбедува трајно зачувување на нивната површина и зголемување на вредноста на шумите, постојано зголемување на нивниот прираст и принос како и зачувување и унапредување на нивните општокорисни функции кои се во насока на одржлив развој и унапредување на животната средина. Заштитните функции на шумите се остваруваат преку заштита на земјиштето и други објекти од ерозија, влијание на водниот режим и режимот на ерозивните наноси, заштита на хидромелиоративните системи и објекти, заштита на населби и објекти од јавен и локален интерес во државна и приватна сопственост. Производните функции пак на шумите се во насока на производство на дрво и други производи од шумата.

Од анализата на податоците за извршените

работи во областа на користење на шумите, се забележува дека во текот на 2021 год. е извршена сеча и изработка на 428.195,20 м³ вкупна дрвна маса, споредено со планираната годишна динамика за сеча од Програмата за работа за 2021 год. на ниво на ЈП сечата е извршена со 63%. Споредбените податоци за извршените работи во фазата сеча со 2020 год. покажуваат дека индексот на остварено е 0,89 или сечата е намалена за 11% што во апсолутен износ значи 51.807 м³. Фазата сеча се извршува со сечачи на неопределено време и сечачи на определено време.

Дотурени се вкупно 264.075,24 м³ или 51% од планираната динамика за дотур на вкупна дрвна маса, споредбата со 2020 год. покажува дека индексот на остварено е 0,95, односно дотурот на вкупна дрвна маса е намален за 5%, а во апсолутен износ за 14.942 м³. И во фазата дотур работите се извршуваат со дотурачи на неопределено работно време и на определено работно време.

Извршен е превоз на вкупна дрвна маса од 104.011,45 м³ и тоа е 37% од планираната динамика за превоз. Фазата превоз досега главно се извршува со надворешни превозници врз основа на склучени договори за превоз по пат на јавни повици.

Дрвните сортименти се продаваат со: рамковен договор за деловна соработка со годишни договори, годишен договор без рамковен договор и продажба на благајна – малопродажба.

Јавното претпријатие “Национални шуми” – Скопје во декември 2020 година објави Повик за интерес за склучување на купопродажни договори за техничко и огревно дрво за 2021 година бр.02-791/1 од 10.12.2020 година на веб-страницата на јавното претпријатие.

Врз основа на повикот за интерес реализирана е продажба на дрвни сортименти за период од 01-12 месец 2021 година во количина од 449.707 м³ од кои

92.458 м³ техничко дрво, 344.110 м³ огревно дрво и 13.139 м³ отпад после сеча. Споредбените податоци за вкупна остварена продажба на дрвни сортименти со минатата година покажуваат дека таа е намалена во апсолутен износ за 57.940,41 м³, како последица од состојбата со корона вирусот во земјава и пошироко на глобално ниво кога беше отежната состојбата на пазарот со дрво и дрвни сортименти, при што се предизвика пореметување и дисбаланс меѓу производството, пласманот и продажбата.

Вкупната залиха на дрвни сортименти на ниво на ЈП "Национални шуми" на 31.12.2020 год. според Пописниот елаборат-Извештај бр.02-122/2 од 14.02.2022 година за извршен редовен годишен попис на средства и изворите на средства со состојба 31.12.2021 година во ЈП „Национални шуми“ – Скопје изнесува 30.552,64 м³. Според сортиментната структура, на техничко дрво отпаѓаат 7.783,25 м³ од кои поголем дел е во шума и на шумскокамионски пат, а на огревно дрво отпаѓаат 22.769,39 м³.

За реализирање на планските задачи во одделните фази на производство учеството на сопствените работници во 2021 година изнесува 47,22% во сеча, 29,10% во дотур и 33,41% во превоз. Тоа значи дека поголем дел од планираната количина во производниот процес се реализираше со ангажирање на надворешни извршители.

На остварувањето на планираната динамика во фазите сеча, дотур и превоз во 2021 год., освен сезонскиот карактер на работење во

шумарството имаат влијание и други причини од објективен карактер, како што се недоволната отвореност на шумите, како и оддалеченоста на шумските комплекси. Понатаму, лошата патна инфраструктура која овозможува пристап претежно во летните месеци, поради сезонската работа и во зависност од временските услови има прекин во работата. Со оглед на тоа што ЈП „Национални шуми“ располага со стара и дотраена механизација, чија просечна старост е над 20 години многу јасна е потребата од набавка на нова механизација за подобрување на квалитетот на производството и одвивање на производниот процес и во зимски услови, пред се во фазата дотур на техничка дрвна маса. Од тие причини во изминатите години за прв пат по подолго време, преземени се значајни инвестициони активности во насока на обнова на застарениот возен парк и механизација. Отворањето на шумите со патишта е предуслов за навремено и квалитетно извршување на поставените производни задачи. За таа цел ЈП во период од 2012-2016 год. набави 15 нови градежни машини – булдожери. Во изминатата година отварањето како и прочистувањето на патната мрежа се извршуваше само со ангажирање на сопствена механизација, при што се намалува цената на чинење при изградбата на шумски патишта по км.

Во текот на деловната 2021 година се продолжи со имплементацијата на електронскиот систем за надзор и контрола на движењето на дрвната маса согласно член 69-а од Законот за шуми. Електронскиот систем за следење на дрвната маса согласно член 69-а од Законот за шуми се воспостави и се води во Јавното претпријатие Национални шуми. Вработените задолжени со уредите за следење на дрвната маса, софтверот за план и анализа, софтверот за сметководство се должни да продолжат секојдневно да ги следат и усогласуваат податоците од електронскиот систем за следење на дрвната маса.

Со зголемување на производството и прилагодување на цената на дрвото и

дрвните сортименти ќе можеме да бидеме конкурентни на пазарот на енергенси.

- Шумски патишта

Шумски патишта се патишта во кои се вклучени и другите патни инфраструктури кои се долж нивните правци кои се првенствено наменети за одгледување и користење на шумите. Планирани и изградени патишта во шума кои се наменети за превоз на шумски производи, се сметаат за шумски патишта и ги користат субјектите кои стопанисуваат со шумите. Остварувањето на планските задачи за изградба, реконструкција и прочистување на патишта во 2021 год. може да се смета за задоволително. Имено, изградени се вкупно 162,53 км меки патишта, што претставува 64,94% од годишниот план, додека со извршеното прочистување на постоечката патна мрежа од 1.392,75 км, годишниот план е остварен со 95,74%. За реализација на остварените плански задачи за изградба на патишта, реконструкција и прочистување на постоечката патна мрежа во 2021 год. потрошени се вкупно 70.770.151,00 ден. со сопствена механизација.

- Приватни шуми

Согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за шумите (Сл.Весник на РМ Бр.160 од 31 октомври 2014 год.) во член 92 и 97 стопанисувањето со приватните шуми го вршат сопствениците, а услугите за извршување на стручните работи од областа на шумарството ги вршат Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми „Национални шуми,“ и другите субјекти задолжени да управуваат со заштитените подрачја.

Работите кои се однесуваат на заштита и користење на приватни шуми го вршат самите сопственици. Стопанисувањето со приватните шуми се врши врз основа на донесени посебни планови за стопанисување, програми или критериуми за стопанисување со шумите во приватна сопственост. Посебните планови и програми за стопанисување со шумите во приватна сопственост ги донесуваат сопствениците на шумите, а ги одобрува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на шумарството.

Во текот на 2021 год. одобрени се вкупно 205.798,19 м³, од кои на техничко дрво отпаѓаат 21.340,22 м³ и на огревно дрво отпаѓаат 184.457,97 м³. Средствата кои се остварени од ознака на техничко и огревно дрво од шума и ознака на дрва од меѓи во приватна сопственост во 2021 год. изнесуваат 54.276.483,00 денари.

- Одгледување на шуми

Активностите во делот на одгледувањето на шумите, се базираат на обврските кои се пропишани со посебните планови за стопанисување со шумите. Со членот 94 од

Законот за шуми, регулиран е начинот на издвојување и користење на средствата за проста репродукција на шумите. Средства за проста репродукција на шуми издвојуваат субјектите кои стопанисуваат со шумите во државна сопственост во висина од 10% од вредноста на исеченото дрво, франко камионски пат во шума. Овие средства се наменски и се користат за одгледување и заштита на постојните шуми, за изградба на шумски патишта, за техничко опремување заради вршење на работи за заштита на шумите и изработка на планови за стопанисување со шумите. Во 2021 год. издвоени средства за проста репродукција на шумите се во износ од 97.938.444 денари, а потрошени се средства во износ од 76.411.097 денари.

Согласно член 95 од Законот за шумите за работите на проширена репродукција на шуми средства обезбедуваат: субјектите кои стопанисуваат со шумите во државна сопственост во висина од 3% од вредноста на исеченото дрво на франко камионски пат, сопствениците на шуми во приватна сопственост во висина од 3% од вредноста на исеченото дрво на франко камионски пат, како и правните субјекти што вршат промет на дрво во висина од 3% од вредноста на продаденото дрво и од Буџетот на РСМ. Средствата за проширена репродукција на шумите се користат според годишна Програма што ја донесува Владата на

Република Северна Македонија.

Во деловната 2021 год. ЈП „Национални шуми“ има приходи од проширена репродукција на шумите во вкупен износ од 10.579.550,00 денари, затоа што согласно Програмата за проширена репродукција на шумите за 2021 год. има склучени договори помеѓу Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и извршителот на работите ЈП „Национални шуми“ за: пошумување на голини и ерозивни земјишта на вкупна површина од 71,23 ха, како и договор за отстранување на последиците од шумски пожари на површини над 50ха во државна сопственост во рамките на една ШСЕ преку вештачка обнова со пошумување со садници на површина од 55,45 ха.

Во 2021 год. произведен е саден материјал вкупно 2.209.980 броја садници од сите возрасти на ниво на ЈП, од кои 1.182.268 броја садници се класично, а 1.025.618 броја се контејнерско производство и 2.094 броја се пикирани резници-други садници од разни видови. Од остварените резултати од расадничко производство на ниво на ЈП

„Национални шуми“ во 2021 год. може да се види дека од реализација на оствареното расадничко производство е остварен вкупен приход од 5.672.865,00 денари и вкупни директни расходи за негово производство од 17.738.380,00 денари.

Пошумувањата предвидени според Посебните планови за стопанисување со шуми се реализираат во неколку фази според предвидената динамика, обработка на почвата (механизирана или рачна обработка на почвата, а во зависност од теренските услови). Изборот на дрвните видови за пошумување на предвидените површини е според едафско-климатските и педолошки услови, адаптивбилни за успешна прифатеност и понатамошен развој на садниците. Во зависност од надморската височина и географската местоположба на локалитетите се пошумува со дрвни видови кои се адекватни во согласност со педолошката структура на почвените и климатските услови.

- Заштита на шумите

Заштитата на шумите е систем на мерки и активности кои се спроведуваат со цел да се обезбеди опстанок на шумите, зачувување на здравствената состојба и виталност на шумите од противправно присвојување и користење, пожари, растителни болести и штетници, бесправни сечи, противправно

собирање на други шумски производи и други оштетувања.

Од аспект на заштита на шумите, а со оглед на нашите климатски услови, како најголем произлегува проблемот со заштита на шумите од пожари кои како деструктивен елемент се сметаат за елементарна непогода со која на шумскиот фонд му се нанесуваат повеќекратни штети.

Согласно податоците кои се прибираат во текот на годината, а истите се добиени од: Електронскиот систем MKFFIS, преку статистичките листови кои ги доставуваат подружниците и електронските Месечни извештаи за реализирани активности на шумочуварската служба доставени до Секторот за заштита на шуми, надзор и внатрешна контрола, евидентирани се 204 пожари во текот на 2021 година, со вкупно опожарена површина од 12.315,14 ха, а опожарена дрвна маса е 490.023,48 м³ при што е причинета штета од 2.373.137.539,00 ден. Вкупните трошоци за гаснење на пожарите изнесуваат 6.608.155,40 денари. Во гаснењето на сите 204 пожари учествувале 6.627 гасначи во екот на пожарите, од кои 1.998 се вработени во ЈПНШ, а 4.629 се гасначи од други субјекти.

Заштитата на шумите од шумски штети претставува сериозен фактор во зачувување на шумскиот фонд. Бројот на прекршителите, односно сторителите на шумски штети и крајби на дрво во последните години се зголемува, а со тоа на шумскиот фонд му се нанесуваат значителни штети.

Согласно Закон за изменување и дополнување на Законот за шумите (Сл.весник на РМ, бр.160 од 31.10.2014год.) во член 81, дефинирано е дека правните субјекти кои стопанисуваат со државните шуми вршат реонско чување на шумата и притоа треба да се формираат - шумочуварски реони, односно чувањето на шумите се врши двостепено, шумочуварската служба врши реонско чување на шумите, додека шумската полиција врши контролно-патролно чување на шумите. Реонското чување го врши шумочуварска служба во состав на Јавното претпријатие за стопанисување со државните шуми

„Национални шуми“ и другите субјекти кои стопанисуваат и управуваат со заштитените подрачја без оглед на нивната намена. Припадниците на шумочуварската служба во шумочуварските реони особено се овластени да: го чуваат реонот од бесправни сечи и шумски кражби, да вршат преглед на сите средства со кои се превезува или пренесува дрво во шумочуварскиот реон и на контролните рампи на шумските патишта, да ги легитимираат сите лица затечени во шума, да известуваат за појавени шумски пожари, растителни болести, шумски штетници и други непогоди во шумочуварскиот реон. За сите бесправни дејствија да ги известуваат надлежните органи во правните субјекти за стопанисување со шумите, а против прекршителите да поднесуваат барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен орган. Припадниците на шумочуварската служба за својата работа водат службена книга за бесправните дејствија и за утврдување на фактичката состојба во реонот. Согласно податоците за активностите на шумочуварската служба може да се види дека во 2021 година поднесени се вкупно 215 пријави од кои 29 кривични и 186 прекршочни.

- Уредување на шуми

Секторот за уредување на шуми работи на изготвување на посебни планови за стопанисување со шумите, односно изготвува плански документи во кои се даваат насоки за стопанисување со шумите на одржлив и еколошки принцип.

Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање самостојно и целосно изработува Посебни планови за стопанисување со шуми и ловишта. Извршителите вршат припрема во канцеларија за несметано извршување на работите на терен, а потоа преку организирање, координирање и учество во извршувањето на работите на терен со давање на упатсва за работа. По прибирањето на податоците од терен се пристапува кон средување и обработка на прибраните податоци и канцелариска изработка на Посебните планови за стопанисување со

шуми. Изготвување на компјутерски карти за потребите на ППСШ, учество во расправи на рецензионата комисија, при што се постапува по договорените забелешки.

Поради следење на новите техники и методи од областа на шумарството (уредување на шуми и други специјалности) вработените во Секторот за уредување на шуми, ловишта и проектирање учествуваат на проекти, обуки, стручни собири и работилници.

Целта е да се одржи и зголеми капацитетот и начинот со планирање во стопанисувањето на државните шуми во Република Северна Македонија.

Основната цел и тенденција во деловната и развојна политика на ЈП "Национални шуми" во областа на вработеноста е оптимален број на работници за остварување на планираното производство, потполна ангажираност на работниците во процесот на производството како и обезбедување на доволен број на стручен кадар од областа на шумарството. Стимулирање и стручно оспособување на постоечките кадри со посета на семинари по одредени области, а во иднина и организирање на советувања и семинари од областа на шумарството кои се во функција на стручно унапредување.

Во рамките на вкупната развојна политика на претпријатието посебно место треба да заземе и кадровската политика во смисла на ангажирање на стручни и квалитетни кадри во сите сегменти од работењето во шумарството. Реализацијата на вака поставените развојни цели, треба да доведе до попрофитабилно работење на претпријатието, имајќи ја притоа секогаш предвид еколошката димензија во вкупното работење на ЈП "Национални шуми".

- Финансиски показатели

Во 2021год. претпријатието има остварено вкупен приход во износ од 1.571.107.496ден. Во структурата на вкупните приходи, приходите од основната дејност (продажба на огревно и техничко дрво и отпад) учествуваат со 64,58%, приходите од другите дејности

(расадничко производство, други шумски производи, лов и приватни шуми) учествуваат со 3,82%, приходите од проста и проширена репродукција со 5,54% и останатите приходи со 26,06%.

Во рамките на останатите приходи најголем дел отпаѓа на приходите од извршените услуги-превоз, приходите од наплата на шумски штети, приходите од продажба на конфискувано огревно дрво и останатите неспомнати деловни приходи. Во групата, "Други приходи", најголем дел отпаѓа на приходите согласно Одлука од Владата на РСМ за неповратна финансиска помош на јавното претпријатие за вршење на дејност, како и приходи од наемнини, камати и курсни разлики, субвенции и дотации, вишоци, наплатени кусоци и добивка од продажба на материјални и нематеријални средства и хартии од вредност.

Според остварените приходи од продажба и продадената количина на дрвни сортименти во 2021год. остварена е просечна продажна цена од 2.122,74ден/м³ за огревето дрво и 2.929,35ден/м³ за техничкото дрво.

Вкупните расходи на ниво на ЈП во 2021год. (без влијанието на вредноста на залихите) изнесуваат 1.445.083.336ден. Во рамките на вкупните расходи најголемо учество имаат бруто платите со 54,15%, потоа услугите (за сеча, дотур и превоз) со 12,08%, законските обврски (проста и проширена репродукција) со 8,80%, потрошените материјали, енергија и

резервни делови со 6,34% и амортизацијата со 2,82%. Групата на останати трошоци учествува со 15,82% во вкупните расходи.

Од направената анализа на остварената цена на чинење на 1м³ огревно и техничко дрво, врз основа на пресметаните трошоци од работењето на ЈП Национални шуми содржани во Годишната сметка за период од 01.01.-31.12.2021 година, се добива точна слика за еден важен сегмент од работењето на подружниците, а тоа се стварните трошоци направени за извршување на основната дејност (производство на огревно и техничко дрво), искажани во вкупен износ и по единица производ.

Вкупните трошоци за производство на огревно и техничко дрво се составени од директни и режиски трошоци. Во директни трошоци влегуваат трошоците во фазите сеча, дотур, утовар и растовар и превоз. Во режиски трошоци влегуваат: манипулативна режија (референти за искористување на шуми, манипуланти за дотур и превоз и самостојни референти за искористување на шуми), управно-продажна режија (одделенија за продажба и набавка, механичарски работилници и одделенија за општи и заеднички работи, трошоци за дирекција, одделение за изградба и прочистување на патишта и одделение за одгледување и заштита на шуми, со вкупно 1.656 вработени на неопределено време и околу 400 вработени на определено време, заклучно со

Извештај за работењето за 2021 година

31.12.2021 година. Покрај директните и режиските трошоци, во остварената цена на чинење влегуваат и законските обврски, односно издвојување на средства за проста и проширена репродукција на шуми (според член 94 и 95 од Законот за шумите). Вкупните трошоци (директни и режиски трошоци и законски обврски) за производство на огревно и техничко дрво ја определуваат остварената цена на чинење. Според овие параметри, остварената цена на чинење на огревното дрво на ниво на ЈП изнесува 4.014,33 ден/м³, а на техничкото дрво 3.535,68 ден/м³.

Структурата на одделните трошоци во вкупно остварените трошоци за производство на огревно и техничко дрво покажува дека најголемо учество отпаѓа на режиските трошоци (65,91% кај огревното дрво и 64,78% кај техничкото дрво). Директните трошоци учествуваат со 25,80% кај огревното и 23,51% кај техничкото дрво, додека законските обврски учествуваат со 8,30% кај огревното и 11,71% кај техничкото дрво.

Цел на анализата е да се добие приближно точна слика за еден важен сегмент од работењето на подружниците, а тоа се стварните трошоци направени за извршување на основната дејност (производство на огревно и техничко дрво), искажани во вкупен износ и по единица производ.

Резултатите од анализата недвосмислено упатуваат на одредени сознанија за успешноста и економичноста во работењето на подружниците, односно за степенот на вклопување на нивните трошоци од работењето во продажната цена на основните шумски сортименти, определена според Ценовникот на ЈП Национални шуми.

Генерална оценка за остварената цена на чинење на 1м³ огревно и техничко дрво во 2021 година е дека таа е сеуште повисока од просечната продажна цена, поради што претпријатието својата основна дејност (производство на огревно и техничко дрво) ја извршува со загуба.

Во текот на цела 2021 година, во услови на светска пандемија со корона вирусот,

претпријатието се наоѓаше во ситуација на помал прилив на средства и истите веднаш се насочуваа за исплата на доспеаните обврски за тековното производство (обврски по основ на сеча и дотур, превоз со утовар и растовар, за отпочнување на планираните динамики за производство на техничко и огревно дрво) согласно Програмата за работа, како и за останатите доспеани тековни обврски.

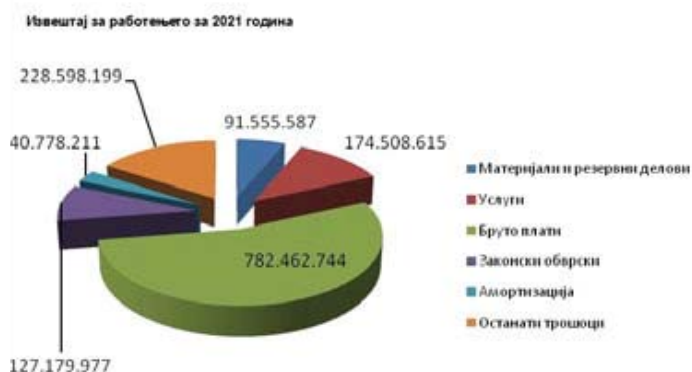
За реализација на планираното производство и извршувањето на планските задачи во секоја тековната година, основна интенција треба да биде зголемување на обемот и квалитетот на производството, со истовремено намалување на трошоците на работењето;

Усогласување на динамиката помеѓу трите фази на производство;

Зголемување на процентот на учество на поквалитетни класи кај техничкото дрво, со што ќе се зголеми финансискиот ефект од работењето;

Модернизација и проширување на патната инфраструктура, како основен услов за поефикасно искористување на дрвната маса и обезбедување на повисок степен на заштита на шумите од пожари;

Инвестирање во опрема и механизација, со цел да се зголеми продуктивноста и економичноста во работењето

Подготвиле:
дипл. шум.инж. Кети Јанакиевска
дипл. шум.инж. Гордана Серафимовска

национални
ШУМНИ
во партнерство со природата